

=====

ŠKOLA NARUBY aneb POHLED Z DRUHÉ STRANY

=====

Část 4. – Učitelským profíkem

=====

Po 13 letech v podniku jsem se tedy objevil ve škole a školství. Ta další povídání už nebudou přísně chronologická, spíše volně řazené vzpomínky. Nicméně správný časový sled je tento – 13 let na SOU a souvisejícím nástavbovém studiu s maturitou, po likvidaci školy („učni nebudou potřeba, práci zastanou automaty a počítače“) jsem byl 1 měsíc nezaměstnaný na neschopence, ale hned mi bylo nabídnuto angažmá na speciální škole pro neslyšící. Zprvu na internátě, potom kombinovaně s kantořinou a nakonec jen kantořina. Jenže tato škola, která se mi zprvu zdála být blízká, mne těžce zklamala, neb se tam děcka nepřipravovala na život v většinové společnosti, ale na život v uzavřené komunitě. Dokonce mně tam nutili znakovat, k čemuž jsem získal hluboký odpor, když jsem navíc zjistil, že naprostá většina žáků tam slyší lépe než já. Po několika málo letech jsem tedy využil nabídku ze střední a vyšší odborné zdravotnické školy, kde učila dlouhá léta moje manželka. Hledali tam někoho na výuku předmětů typu ekonomie, základy práva, organizace a řízení, a dalších takových, což nikdo nechtěl učit, a já se v tom měl šanci vyžít. Formálně jsem ale měl hlavní úvazek na předměty analýza léčiv a fyzikální chemie. K podrobnostem se možná ještě dostaneme. Odhrňme tedy závoj sklerózy a můžeme vzpomínat:

=====

*) Když jsem nastoupil do školy jako řádný a zplnomocněný učitel, ředitel si rychle všiml, že mi nedělá potíže cokoli o čemkoli sepsat. Takže jednoho dne krátce po mém nástupu se při vyučování otevřely dveře ve třídě, a ředitel mne osobně vyvolal na chodbu: „Soudruhu inženýre, my bychom něco potřebovali. Je tady soudruh inspektor a potřebujeme, abyste nám sepsal inspekční zprávu o tom, jak se naše škola připravuje na oslavy VŘSR. Vy si s tím poradíte. (Pro nepamětníky: Velká říjnová socialistická revoluce – 7. listopadu 1917 bolševici v Petrohradě vystřelili z Aurory a začala se psát historie komunistické diktatury, což byl důvod k opakujícím se komunistickým oslavám – podrobnosti viz historické spisy). Dejte žákům nějakou práci, paní z kanceláře na ně dohlédne. Chcete sekretářku? Ne? Tak se posaďte do ředitelny, já vám tam dám psací stroj a my si se soudruhem inspektorem ještě něco zařídíme“. (...a šli do hospody).

Vrátili se asi za hodinu, já měl popsané dvě stránky formátu A4 neskutečnými bláboly, pochopitelně smyšlenými, v požadovaném politickém jazyce. Oni si to přečetli (tréma se mnou cloumala, netušil jsem, co tomu řeknou), a pak se shodli, že je to výborné, že jenom vypustí jednu větu, což byla jediná „úprava“. Inspekční zpráva byla hotova, soudruh inspektor spokojen, ředitel také. Musím jen ještě dodat, že se všemi řediteli jak v podniku, tak ve školství jsem perfektně vycházel, ale nesnášeli mne zástupci ředitelů škol. Pár zmínek o tom ještě padne.

*) Protože bylo nutné si doplnit pedagogické vzdělání, byl jsem zapsán na dvouleté postgraduální studium na Výzkumném ústavu inženýrského studia při Českém vysokém učení technickém (to byl plný název instituce, která to zajišťovala). Musel jsem tedy 1x za týden dorazit do Prahy. Zase tam byla spousta zajímavostí, hlavně se zaměřením na adolescenty, nějaká související zdravotní věda, základy psychologie, didaktiky atd. a pak to skončilo závěrečnou diplomkou a jistou obdobou státní zkoušky před komisí. Protože se v té době objevily na škole první počítače, kdysi pověstné kovové bedny IQ151 bez programů, vypůjčil jsem si jeden domů a v primitivním jazyce blízkém mému chápání BASIC jsem

naprogramoval chemické anorganické názvosloví i s možností zkušebních testů s náhodně volenými vzorci a názvy včetně klasifikace. Nahrávku na magnetopáskové kazetě jsem pak přiložil ke krátké závěrečné práci. U státní komise to vyvolalo velký rozruch, začali si to na sobě zkoušet a měl jsem vyhráno. Dostal jsem důležitý papír o pedagogické způsobilosti vyučovat chemické předměty na středních školách. V praxi to pak chodilo tak, že jsem vždycky měl jako základ úvazku něco „chemického“ a další hodiny už byly na uvážení ředitele, takže jsem pak učil téměř kdekdo kromě tělocviku a ruštiny. U „neslyšících“ dokonce i němčinu, když už jsem z ní tedy měl alespoň tu maturitu, což byla docela kuriozita.

No a po „hadráku“ se tady objevila EŠKK, Evropská škola korespondenčních kurzů, a mimo jiné nabízela i kurz účetnictví. Tak jsem zaplatil tuším 3 tisíce a začal jsem korespondenčně studovat jen tak ze zájmu účetnictví, abych hladový mozek něčím zaměstnal. Na závěr nám poslali osvědčení, ale současně nabídku na složení oficiální zkoušky z účetnictví. Tak jsem zase zaplatil pár stovek, byl jsem pozván do Průhonice, tam se konala několikahodinová písemná a ústní zkouška, no a stal se ze mne rekvalifikovaný účetní. Za několik dnů se ale vedla na poradě nějaká bla-bla řeč o nutnosti zvyšování kvalifikace učitelů, a tak jsem, vyloženě pro legraci, ukázal ten diplom druhý den zástupci ředitele („abys věděl, že pořád něco studuju“) a čekal jsem, že mne vyhodí, abych nezdržoval s ptákovinami. Jenže on začal skákat radostí málem do stropu, to že je výborné, že nebude muset platit externisty na nástavbové studium a že budu tedy to účetnictví mít v úvazku. Tak jsem dokonce jeden ročník vedl k maturitě z účetnictví. A několik let na to jsem při svých cyklotoulkách narazil v Náchodě na jednu absolventku, která se ke mně bouřlivě hlásila. Že se živí jako účetní, už jí lanaří třetí podnik a že díky mně včas pochopila, o čem to je a dobře si tím vydělává. Prima pocit! Už jsem se nemusel cítit jako hochštapler.

Ten „účetní papír“ pak posloužil i dále jako doklad, opravňující mne učit ekonomické a podobné „kecavé“ předměty a žádná školní inspekce to nikdy nezpochybnila.

*) A teď pár slov k učňům. Už tady vícekrát padla zmínka, že s nimi měli vyučující problémy a snažili se od nich „utéci“. To mělo několik příčin a některé začíná veřejnost chápat až teď, když jsou mnohde a masově rodiče nuceni převzít distanční výuku. Pokud se budu následně k problému vyjadřovat, pak mám výhradně na mysli starší děti a středoškoláky, s prvním stupněm jsem do styku nikdy nepřišel. Jedním z problémů je skutečnost, že něco umět ještě zdaleka neznamená umět to učit. Běžně se pak stávalo, že jsem doučoval matematiku synáčky a dcerky svých nadřízených i ředitelů, případně úspěšných lidí s vysokým technickým vzděláním. („My se u toho vždycky akorát pohádáme a skončí to mrzutostí.“) Matematiku jsem učil až na nepatrnou výjimku, o níž bude řeč, jen soukromě doma a nikdy jsem se žákem nerozhádal. Ovšem můj přístup byl velmi neortodoxní a musel jsem být rád, že žádný matematik nebyl v doslechu. Připomínám dříve zmíněné výkřiky mé profesorky matematiky u maturity: „Šafro, mluvte matematicky přesně“. Já svým klientům hned zkraje, jakmile definovali problém, řekl: „Víte co? Okamžitě zapomeňte, jak vám to říkali ve škole. Já vám řeknu, jak to funguje prakticky. Až to za chvíli pochopíte a zjistíte, že to opravdu funguje, tak spočítáte všechno, a na ty školní kecy si to napasujete sám/sama.“ Takže pokud student/ka přišel/šla včas, tak ze čtyřkaře a propadlíka z prváku jsem do maturity udělal slušného dvojkaře a nebylo vzácností, že pak mi ještě psali ze studií na VŠ, že je matematika jejich oblíbený předmět. A jeden jinak vcelku dobrý student z rodiny jedné mé nadřízené se dokonce dostal do konfliktu s matkou, když prohlásil: „Proč mám ztrácet čas chozením do školy, když Šafra mě celou matematiku naučí za čtvrt roku.“

S tím oborem gumař-plastikář to bylo podobné. Oni to vlastně ve škole učili lidé, kteří jednak neměli s oborem praktickou zkušenost a jednak (hlavně externisté) neuměli učit a o mentalitě postpubertáku toho také moc nevěděli. Všiml jsem si, že nejuspěšnějšími učiteli na učňovské škole byli lidé z praxe,

často i „jen“ středoškoláci, bývalí mistři z fabrik, kteří přesně věděli, co si obor žádá. A tahle skoro-dospělá mládež rychle pozná zkušeného praktika (nebo žvanila).

A s tím dost těsně souvisí druhý fakt, totiž, že už jsou to skoro-dospělí lidé. A ti neúspěšní taky-kantoři jim tykali. Já svým žákům a studentům důsledně vykal. (Je to sice doporučeno či dokonce nařízeno, ale skoro nikdo to nedodržíje). Tohle mé svěřence zpočátku i dost štválo, ono totiž zkoušet vytáčet učitele, který vám vyká, je o dost obtížnější, když se k vám chová jako ke kolegovi z oboru. Občas i protestovali, dokonce ani některým rodičům to nebylo „recht“ („vždyť je to ještě dítě“). V tomhle jsem neuhnul a problémy jsem neměl. Žákům jsem dával ve dveřích přednost. Koukali vyjeveně, tak jsem je poučil: „Vážím si vás, jste moji živitelé. Kdybyste tu nebyli, musel bych se živit něčím jiným“. J

ak jsme pak spolu vycházeli si již jistě dokážete domyslet sami. A jak vypadala moje „entrée“ v nových třídách, to si zase můžeme povídat příště. (Něco málo tady nadhodil pan Müller v někde v minulých diskusích.)

=====

Pokračování příště, výhradně pro čtenáře neznechucené a ve vysokých politických a školských funkcích se nepohybující.

První "školní" počítač IQ 151. Místo monitoru se používal malý televizor MERKUR. Programy nebyly, takže se nejdříve musel nahrát z kazety programovací jazyk BASIC a pak si program uživatel musel vytvořit sám. Pokrok ale pak šel dost rychle kupředu, hlavně po roce 1989. Doma jsem měl od r. 1977 Sharp MZ 721.

Zpětný projektor MEOTAR. Na celofánové nebo vinylové folie jsem si maloval zjednodušená schemata gumárenských strojů a podobné věci. Našel jsem ho nepoužívaný zaprášený zastrčený kdesi v koutě, zabavil jsem ho a protože tahle verze byla lehká, nosil jsem si ho do hodin. Postupem času se pak objevily i projektory v učebnách pevně zabudované, a po letech nakonec zpětné projektory napojené na počítač.

Některé diskusní příspěvky:

Libuše Vinšová

Už se těším na pokračování 😊

Luděk Muller

Jedna z mých oblíbených hlášek byla ta z první hodiny Technologie.. Studentka jenž nedokončí studia kvůli tomu, že byla uvedena do jiného stavu má u mne automaticky za pět z Technologie,neb nezná máčený výrobek z Vulkánu Hrádek nad Nisou a jeho užití.Pro studenta, který ji do tohoto stavu uvedl to samozřejmě platí taktéž,nebudu nikoho diskriminovat... 😊😊 (Ing.Jan Šafra, SOU Polytechnické,třída oboru Gumař, září 1991)

Hony Šafra: Ano, tak to bylo a dokonce to i fungovalo. Ve srovnání s jinými třídami a školami to bylo dost nápadné.

Petr Novák

Na tvoje neortodoxní metody rád vzpomínám. Díky za to, že těch posledních pět let ve školní lavici mělo slušnou hodnotu. Pamatuju že oslovení pane učiteli byla pro tebe vlastně urážka. Pak mi utkvěla v hlavě hláška kdy učitelé stávkovali za vyšší platy a ty jsi se nějak neúčastnil. Odůvodnil jsi to takto: "Učitele dělá blb a ten si víc peněz nezaslouží, nebo fanatik a ten to bude dělat i zadarmo. A já nejsem učitel, pouze vyučující."

Hony Šafra: Já nestačím zírat, co všechno si, Vy holoto, ze školy pamatujete. Je vidět, že jsem byl úspěšný učitel a něco jste si zapamatovali. Co se stávek učitelů týče, byl jsem stávkokaz z principu - já učil rád a peníze (ač je mám také rád) byly druhořadé, a kolektivistické dožebrávání se mi přišlo nedůstojné. Navíc mě šéfové ve fabrice i školství nikdy nebrali na hůl, přes všechny srandičky mě brali se vší vážností.